

Sprawozdanie

ks. Cezary Korzec

Wrzesień jest tradycyjnym miesiącem dorocznego spotkania polskich bibliistów. Przyjętą formą spotkań jest symposium. Od ubiegłego roku zostało z nimi połączone ogólnopolskie wydarzenie biblijne: obrady Stowarzyszenia Bibliistów Polskich (SBP). Spotkania zostały związane formalnie poprzez zatwierdzony w dniu 1 grudnia 2000 r. przez Episkopat Polski statut SBP, w którym czytamy: „Oficjalnym spotkaniem Stowarzyszenia jest coroczne Symposium Bibliistów Polskich” (*Statut Stowarzyszenia Bibliistów Polskich* art. 9. p.1., tekst statutu można znaleźć na www.sbp.net.pl/statut.html, 09.10.2005).

II Walne Zebranie

Podobnie jak w poprzednim roku w Gdańsku – Oliwie obrady Walnego Zebrania SBP poprzedziły symposium. Wieczorem 20 września w budynku Wyższego Seminarium Duchownego w Łowiczu spotkało się około 120 bibliistów, którzy należą do SBP - liczącego obecnie 214 członków. Spotkanie było poświęcone przede wszystkim sprawom formalnym. Powstałe w zeszłym roku SBP jest na etapie opracowywania podstaw statutowych swojej działalności. Po zatwierdzeniu statutu przez Episkopat Polski trwa obecnie proces opracowywania regulaminów dotyczących różnych aspektów życia i działalności Stowarzyszenia.

Podczas zebrania były dyskutowane i poddawane pod głosowanie następujące dokumenty: *Regulamin Walnego Zebrania SBP* i *Regulamin Zarządu SBP*. Następnie przedyskutowano trzy projekty regulaminów odnoszące się do członkostwa: zwyczajnego, honorowego i stowarzyszonego. Ważnym wydarzeniem było przyznanie po raz pierwszy w historii Stowarzyszenia honorowego członkostwa - otrzymał je ks. prof. dr hab. Ryszardowi Rubinkiewiczowi.

II Walne Zebranie SBP miało zatem charakter przede wszystkim organizacyjny. Młode stowarzyszenie potrzebuje ciągle dokumentów, które w jasny sposób opiszą jego miejsce i zadania. Stąd też konieczność poświęcenia im na tym etapie znacznej uwagi i czasu. Wydaje się, że tegoroczne spotkanie było ważnym krokiem w kierunku utrwalania struktur Stowarzyszenia. Dokumenty przygotowane do głosowania i dyskusji były owocem pracy Zarządu SBP. Znalazły one akceptację ze strony większości członków i były przyjmowane zdecydowaną większością głosów. Tegoroczne walne zebranie pozwala myśleć ze spokojem o przyszłości SBP, choć przed jego członkami i zarządem ciągle jest wiele pracy nad pełnym

rozumieniem zadania i miejsca SBP w rzeczywistości polskiej biblistyki, która czyni znaczne postępy na polu akademickim, ale ciągle musi być mocno związana z rzeczywistością posługi duszpasterskiej Kościoła.

43. *Symposium*

Pierwszym wydarzeniem, które zgromadziło uczestników 43. Symposium Biblistów Polskich była msza św. co miało szczególne znaczenie w Roku Eucharystii. W homilii ks. bp Dziuba zwrócił uwagę, że liturgia u początku Symposium ukazał zgromadzonym biblistom osobę Mateusza, apostoła i ewangelistę. W symposium uczestniczyli księża biskupi: bp Dziuba, bp Orszulik, bp Szłaga i ks. bp Zbigniew Kiernikowski.

Temat symposium został wprowadzony przez ks. prof. Chrostowskiego, przewodniczącego SBP. Decyzja podjęta podczas I Walnego Zebrania w odmiennym kontekście historycznym okazała się opatrnościowa. Temat „Ioannes Paulus II – papa sacra paginae” miał na celu przypomnienie sylwetki Wielkiego Papieża jako tego, który umiłował Pismo Święte i posługę duszpasterską. Referaty i komunikaty inspirowane osobą i dziełem papieża wypełniły dwa dni 43. Symposium. Ze względu na ograniczone ramy czasowe wykładów większość z nich była przedstawiona w sposób skrótowy, kompletna wersja wystąpień będzie opublikowana w książce, która ukaże się w rocznicę śmierci Jana Pawła II.

Pierwszy referat ks. prof. dr hab. Henryka Witczyka - „Jan Paweł II promotor przełomu w biblistyce XX. wieku” dokumentował wpływ, jaki wywarł papież na gruntowanie osiągnięć biblistyki XX wieku. Punktem odniesienia dla tej refleksji była publikacja w 1993 dokumentu o interpretacji Pisma św. w Kościele i jego zdecydowanie historyczno – krytycznego preferencje w badaniach biblijnych. Już w pierwszym punkcie wykładu zostało podkreślone, że papieską regułą hermeneutyczną stało się jego osobiste spotkanie z Jezusem Zmartwychwstałym.

W kolejnych punktach w sposób skrótowy zostały zaprezentowane owoce studium problemu: „Słowo w Biblii u Jana Pawła II” Papież jest wierny historycznemu tłu w jakim powstawała Biblii. Szukając prawdy w niej zawartej, a zwłaszcza w tej jej części jaką są ewangelie, spotyka się autentycznego Jezus. Wraz z poznaniem Jezusa i przez Niego następuje poznaje człowieka, żyjącego nie tylko w przeszłości ale i dziś. Dla Wielkiego Polaka Pismo Święte jest wyrazem jednego planu bożego i ma to konsekwencje w lekturze. Papież w podobnym duchu analizuje poszczególne teksty ST i NT. Dowartościowuje przy tym nowe metody zwłaszcza: semiotykę i strukturalizm. Dopiero tak przestudiowany tekst opisuje w szerszym kontekście historii zbawienia. Podsumowując trzeba podkreślić, że w nauczaniu Jana Pawła II znalazły odbicie wszystkie ważniejsze osiągnięcia biblistyki XX. wieku. „Wyzwolił” on Biblię, jej interpretację i duszpasterstwo biblijne z pozytywistycznego historycznokrytycznego nagięcia jakie ciążyło nad tą księgą od dwóch wieków.

Nowatorskie spojrzenie Ojca Świętego na katolicką interpretację Biblii można ująć w kilku następujących punktach:

- nowe rozumienia słowa biblii jako słowa historycznego;
- otwarcie na nowe metody interpretacji;
- odnowione rozumienia słowa natchnionego;
- przywrócenie zasady jedności Biblii;
- zasada aktualizacji;
- zasada chrystologiczna (słowo uwielbione)
- zasada eklezjologiczna,
- akceptuje wszystkie współczesne metody studium Biblii.

Referat ks. Witczyka spełnił rolę wprowadzenia i dał metodologiczny i merytoryczny fundament dla następnych wystąpień. Kolejni prelegenci rozwijali zasadnicze tezy w nim przedstawione.

Ks. prof. dr hab. Józef Kudasiewicz w referacie „Chrystocentryczna hermeneutyka biblijna Jana Pawła II” rozwinął jedną z zasad zasygnalizowanych w pierwszym referacie. Swoją uwagę skupił na chrystocentrycznej zasadzie lektury Pisma Św. Została ona wypracowana i rozwinięta w toku całej posługi papieża, a znalazła ona swój szczególny wyraz w inkarnacyjnym rozumieniu natury Biblii. Wyrazem tego jest przemówienie Jana Pawła II do Papieskiej Komisji Biblijnej z okazji promulgacji dokumentu o interpretacji Pisma Św. w Kościele. Wpływa ona w zasadniczy sposób na lekturę tekstów biblijnych Starego jak i Nowego Testamentu. Ona decyduje o integralnej wizji Biblii.

Trzy dokumenty *Fides et ratio*, *Ecclesia in Europa* i *Nuovo millenio ineunte* są dokumentacją dwóch cech metody biblijnej papieża. Po pierwsze, w tych dokumentach Ojciec święty Jan Paweł II korzysta w pełni z osiągnięć współczesnej biblistyki: jej metod studium poszczególnych ksiąg a także z jej owoców tj. rozumienia tekstów. Po drugie, Biblia jest punktem wyjścia do refleksji. Ma to szczególne znaczenie wobec ciągłej odwrotnej tendencji dokumentowania pewnych własnych tez, czy własnej działalności duszpasterskiej Biblią.

Ks. dr Mariusz Szmajdziński w referacie „Prawda jako Mądrość objawiona w świetle encykliki Jana Pawła II *Fides et ratio*” dokumentował przy pomocy analizy lingwistycznej i semiotycznej głęboki związek tej encykliki z tekstami mądrościowym ST i NT. Jednak kluczowe znaczenie dla całości dokumentu ma wskazanie, że światło prawdy objawionej w Jezusie Chrystusie ma moc przerywania ludzkich ciągów myślowych prowadzących do kłamstwa.

Kolejny dokument, który jest wyrazem troski Kościoła o głoszenie Ewangelii w Europie, w zamiarze Ojca Św. nawiązywał i czerpał swoją inspirację z ostatniej kanonicznej księgi Nowego Testamentu - Apokalipsy. Ks. dr hab. Józef Kozyra w komunikacie „Chrystocentryzm *Ecclesia in Europa*” starał się przybliżyć aspekty zaznaczone w temacie. Papież w encyklice „*Ecclesia in Europa*” nie tylko daje wyraz głębokiej znajomości stanu badań nad Apokalipsą ostatnich lat, lecz przede wszystkim czerpie z jej przesłania. Symbolizm Apokalipsy dla Ojca

Św. nie jest kryptografią, ale skutecznym nośnikiem przesłania. Księga zawiera w sobie przesłanie nadziei, którą nie jest jakaś formuła, ale osoba Jezus Chrystusa, do którego woła Kościół: „Maranatha” Przesłanie zawarte w Apokalipsie jest skierowane do Kościoła w Europie stojącego wobec nowych wyzwań.

Metodologia papieska: tekst biblijny jako punkt wyjścia do podejmowania różnych zadań w Kościele ujawniła się z całą wyrazistością w dokumencie opublikowanym u początku nowego tysiąclecia. Komunikat „Biblijne tło *Nuovo millennio ineunte*” ks. dra Huberta Ordon w sposób zwięzły dokumentował jak biblijne teksty: „Jezus Chrystus wczoraj i dziś, ten sam także na wieki” (Hbr 13,8) i „Wyplłyn na głębię” (Łk 5,4) wpłynęły na treść dokumentu a zwłaszcza na jego część praktyczną. Jednocześnie Ojciec Św. doskonale porusza się wśród współczesnej egzegezy zwłaszcza wśród problemów związanych z Jezusem historycznym i Chrystusem wiary. Szczególnie cenna jest zdolność aktualizacji Pisma Św. jaką ujawnia dokument. Ta ostatnia cecha jest też obecna we wcześniej wspomnianych dokumentach. Głęboka zdolność aktualizacji jest wynikiem głębokiej osobistej relacji z Chrystusem Zmartwychwstałym i żyjącym, i działającym w swoim Kościele.

Owocem referatów i komunikatów była dyskusja, która skoncentrowała się wokół tematu charakteru biblistyki polskiej. Zwrócono uwagę, że rodzące się SBP poprzez różnego rodzaju działania o charakterze integracyjnym może wpłynąć na ukształtowanie się takiej cechy, która odróżniać będzie polskie środowisko biblijne od innych zwłaszcza niemieckiego, anglosaskiego czy francuskiego.

Kolejne referaty i komunikaty a także wynikająca z nich dyskusja odkryły uczestnikom sympozjum inny aspekt sylwetki Jana Pawła II – „papa sacrae paginae” Trzy kolejne referaty miały charakter bardziej biograficzny niż biblijny. Apostolat Jana Pawła II stał się przedmiotem porównań z działalnością ewangelizacyjną św. Pawła w referacie ks. dr Karol Dąbrowskiego „Jan Paweł II – głosiciel Ewangelii Apostoła Pawła” Referat wywołał pewne zastrzeżenia dotyczące metody prowadzenia tego rodzaju prób porównań. Domagają się one głębszego opracowania metodologicznego.

W dalszej części szczególnie ubogacające okazały się referaty odwołujące się do życia i twórczości Karola Wojtyły. Ks. dr Stanisław Wronka w referacie „Od słowa do rzeczywistości – Jana Pawła II lektura Biblii” podjął próbę rekonstrukcji drogi jaką przebył Karol Wojtyła: student, kapłan, biskup, papież w posłudze słowa. Tezą niniejszego referatu było przekonanie, że w pismach Karola Wojtyły można odnaleźć drogę od osobistego spotkania z Chrystusem w Słowie do jego głoszenia, która później znalazła odbicie w pismach Jana Pawła II. W swoich dziełach „Dar i tajemnica” oraz „Pamięć i tożsamość” podkreśla on istotne znaczenie w tej drodze formacji intelektualnej, zwłaszcza studiów humanistycznych i teologicznych. Tak pojęta formacja intelektualna umożliwia dialog ze światem, który przekłada się na życie apostoła Słowa (aspekt egzystencjalny). Bogactwo mało znanych szczegółów biograficznych związanych z formacją biblijną

Karola Wojtyły zawarte w referacie uczyniło go szczególnie cennym i spotkało się z dużym zainteresowaniem uczestników sympozjum.

Kolejny referat „Spotkanie Chrystusa z człowiekiem w twórczości Karola Wojtyły” wygłoszony z wielkim zaangażowaniem i popartym talentem oratorskim przedstawił ks. dr Roman Bogacz. W swoich wczesnych poematach: „Pieśń o blasku wody” i „Matka” (oba opublikowane w roku 1950) Karol Wojtyła jest nie tylko zainspirowany Biblią (np. spotkanie Jezusa z Samarytanką w poemacie „Pieśń o blasku wody”) ale daje w nich swoją własną oryginalną, mistyczną i antropologiczną interpretację tekstu Pisma Św. Szczególne miejsce zajmuje w nich opis spotkania człowieka z Bogiem. Człowiek jest przez to doświadczenie podnoszony i odnawiany.

Ostatnie dwa wystąpienia miały formę komunikatów. W pierwszym ks. dr Adam Domański w sposób zwięzły przedstawił postać Abrahama w nauczaniu papieskim. Postać patriarchy w nauczaniu Jana Pawła II pojawia się szczególnie w kontekście dialogu międzyreligijnego: chrześcijan, żydów i muzułmanów. Kolejny komunikat: „Wielki Jubileusz Wcielonego Słowa 2000-2033” przedstawiony przez ks. Henryka Romanika zawierał śmiałą wizję obchodów nowego zbliżającego się jubileusz. Liczne inicjatywy o charakterze pastoralny zawarte w referacie doskonale oddały charakter posługi Jana Pawła II, którego miłość do Pisma Św. wyrażała się w posłudze pasterskiej.

W czasie sympozjum obok referatów miały miejsce inne wydarzenia: zwiedzanie Łowicza, prezentacja wydawnictw biblijnych i sprawozdania z różnych wydarzeń biblijnych. Sprawozdanie ks. bp. Zbigniewa Kiernikowskiego pozwoliło uczestnikom sympozjum zapoznać się przebiegiem obrad międzynarodowego Kongresu Biblijnego w Rzymie. Szczególnie cenne był fakt, że ks. bp postanowił przedstawić te sprawy, które dotknęły go osobiście. W swoim wystąpieniu podkreślił konieczność zrozumienia tej prawdy, że to posłuch dany Słowu rodzi w Kościele prawdziwą inicjatywę.

Do bardzo ważnych wydarzeń mających miejsce podczas sympozjum należy zaliczyć zebranie założycielskie „Polskiego Dzieła Biblijnego” W ostatnich miesiącach „Dzieło” dzięki staraniom ks. prof. dr hab. Henryka Witczyka otrzymało aprobatę Episkopatu Polski. W czasie sympozjum podjęto pierwsze kroki formalne wynikające ze statutu tj. wyboru władz „Dzieła Biblijnego” Dzięki temu obok SBP pojawia się w Kościele Polskim nowa rzeczywistość łącząca środowisko osób, które przy jej pomocy pragną „pogłębienia rozumienia Objawienia Bożego zgodnie z nauką Kościoła” (*Statut Dzieła Biblijnego*).

43. Sympozjum Biblistów Polskich było wydarzenie ważnym w tle polskich spotkań biblijnych. Przede wszystkim w czasie obrad uczyniono znaczny postęp na drodze konsolidacji środowiska biblijnego w Polsce. Dokonało się to poprzez zgodne przyjęcie kolejnych dokumentów, jaki i poprzez pewne inicjatywy, które spotkały się z powszechną akceptacją np. przygotowanie kolejnej edycji bibliografii biblistyki polskiej przez ks. dr Piotra Ostańskiego oraz przygotowania dwóch

książek poświęconych Janowi Pawłowi II i ks. prof. dr hab. Józefowi Kudasiwiczowi. Przedstawione referaty udokomuntowały głęboki wpływ, jaki wywarł Jan Paweł II podczas swojego pontyfikatu na biblistykę a zwłaszcza na polskich biblistów. Ten aspekt współczesnych badań biblijnych wymaga jednak dalszej pracy. Szczególne znaczenie miałyby włączenie w te badania historyków. Prosta analiza tekstu i wskazywanie na istnienie słownych i frazeologicznych podobieństw między nauczaniem Papieża Polaka a Biblią przy obecnym stanie badań historycznych i stosowanych przez historyków metod grozi zbytym uproszczeniem i pominięciem wielu ważnych aspektów nauczania. Zakorzenie papieskiego nauczania biblijnego w kontekście historycznym pomoże przede wszystkim zrozumieć jeszcze bardziej geniusz jego lektury Słowa Bożego, a przede wszystkim niezwykłą zdolność zastosowania Słowa Bożego do konkretnych sytuacji egzystencjalnych człowieka.

**DER ERSTE PAPST.
ARCHÄOLOGEN AUF DER SPUR DES HISTORISCHEN PETRUS**

Michael Hesemann
recenzja

ks. Grzegorz Jankowiak

Książka Michaela Hesemanna składa się z dziesięciu rozdziałów, wprowadzenia oraz epilogu¹ Autor, przyjmując rolę przewodnika, kończy swoje opracowanie dwoma załącznikami, w których oprowadza czytelnika po Bazylice św. Piotra w Rzymie, a także daje praktyczne wskazówki jak dotrzeć do wykopalisk (*scavi*) pod świątynią. Ponadto zamieszcza autor wykaz przydatnej literatury. Na uwagę zasługuje również kilkadziesiąt fotografii oraz planów architektoniczno-urbanistycznych dotyczących miejsc pobytu św. Piotra. Współautorką opracowania jest prof. Eva-Maria Jung-Inglessis, jedna z niewielu żyjących jeszcze naocznych świadków wykopalisk archeologicznych pod Bazyliką św. Piotra, które odbywały się w latach czterdziestych minionego wieku.

Krótką charakterystyka na obwołucie książki porównuje dzieło Hesemanna do thrillera naukowego. I chociaż ocena ta jest oczywiście przesadzona, to jednak lapidarnie oddaje ducha książki. Niemiecki historyk stara się bowiem w sposób popularno-naukowy uczynić na powrót żywą nie tylko postać Rybaka z Galilei,

¹ Pattloch Verlag, München 2003, stron 304.